

วิธีไหว้พระ ๖

นิพนธ์

สตีตอชิตีสงฆ์วัดมณฑาตุ องค์ที่ ๑๖

อนุสรณ์

งานทอดกฐินสามัคคี

วัดศรีพิมล

ตำบลบ้านโต้น อำเภอเมืองขอนแก่น

จังหวัดขอนแก่น

โดย

๒๙๔-๓๑๒๑๓

พ ๓๕๑ ๖

คณะกฐินสามัคคี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

วันอาทิตย์ ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๑๒ ปีชวด

รัชดามรณการพิมพ์ และ หอสมุดพิมพ์ | สมใจ หงส์ดามรณ
๕ ก. ถนนประชาสงเคราะห์ พระนคร | ผู้พิมพ์. ผู้โฆษณา

วิธีไต่สวน ๖

นิพนธ์

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
จันทบุรี

สถิติฉบับที่ส่งม้วัดมณฑลอุดร องค์ที่ ๑๖

พ.ร.บ. ๑๖๖/๖๖

อนุสรณ์

งานทอดกฐินสามัคคี

วัดศรีพิมล

ตำบลบ้านโต้น อำเภอเมืองขอนแก่น

จังหวัดขอนแก่น

โดย

คณะกฐินสามัคคี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

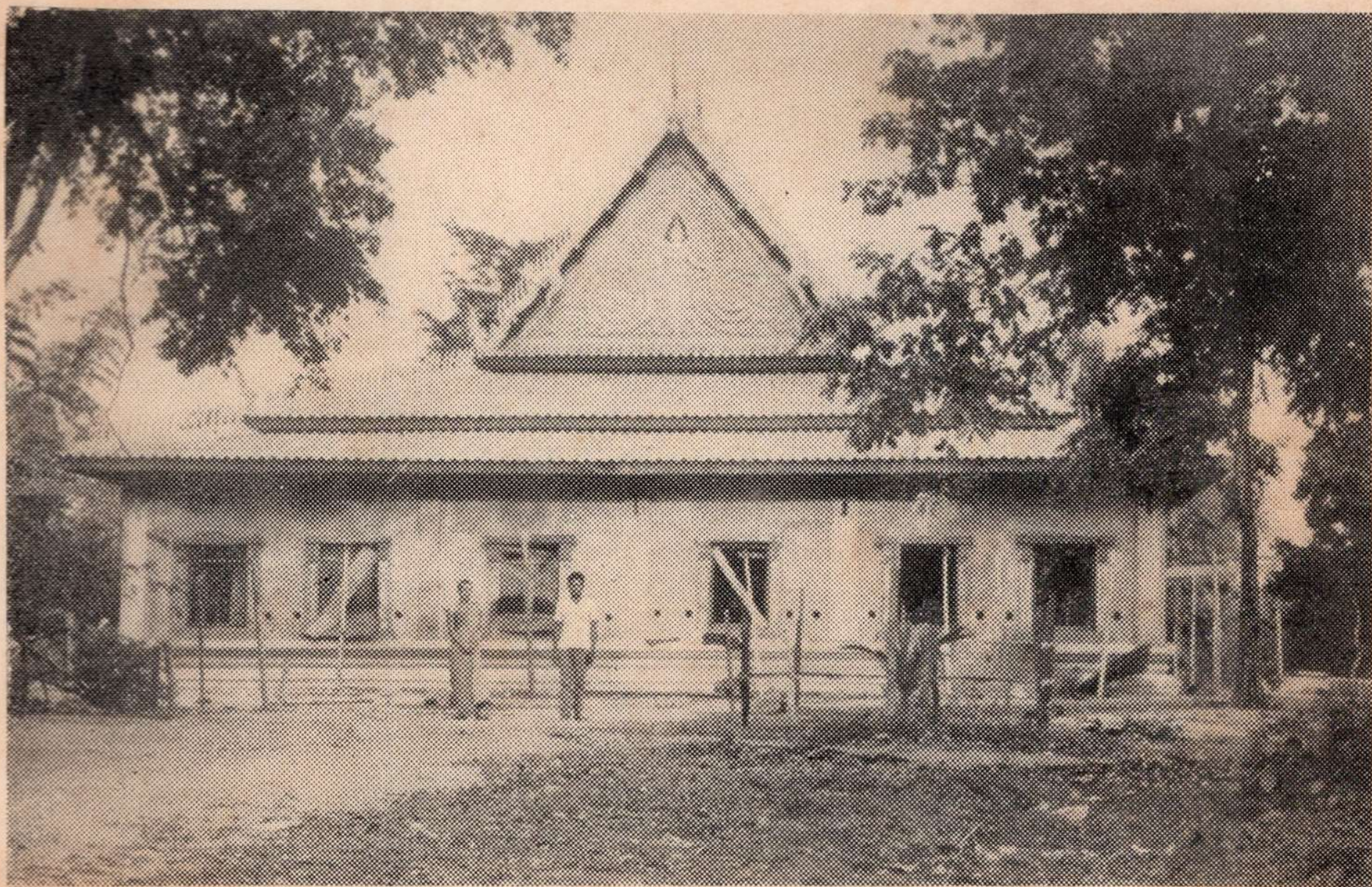
วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

วันอาทิตย์ ขึ้น ๔ ค่ำ เดือน ๑๒ ปีชวด

2V.351/2

เลขทะเบียน ๖.๓๑ ๒. ๑๑๕๐๐

unborn

วัดศรีพิมล จังหวัดขอนแก่น

คำปรารภ

งานทอดกฐินด้ามคู้ วัดศรีพิมต จังหวัดขอนแก่น ซึ่งคณะกฐิน
ด้ามคู้ กรุงเทพฯ นำชนมาทอดนั้น ปี ๒๕๐๕ นับเป็นปีที่ ๖ โดยติดต่อ
กันมา ด้วยมีความมุ่งหมายสำคัญเพื่อรวมทุนสร้างวัด การสร้างวัด
ศรีพิมตนั้น ย่อมทราบกันดีอยู่แล้วว่า เกิดจากความดำริของอธิบดีดังนี้
วัดมหาธาตุฯ องค์ที่ ๑๖ คืออดีตพระพิมลธรรม อาตมเถร เป็นมูลฐาน ||
โดยย้ายวัดเก่ามาสร้างขึ้นในสถานที่ใหม่ เพื่อความเหมาะสมแก่การตั้ง
เนื้อที่วัดประมาณ ๔๐ ไร่ มีต้นฐานยาว ๔ เหลี่ยม รูปผืนผ้า ลักษณะ
พื้นที่เป็นเนินรูปหงส์เต่า หน้าหาดตงทั้ง ๔ ทิศ และมีต้นไม้ใหญ่ปกคลุม
ประปราย ดูแล้วก็เหมาะสมกับเป็นมูลฐานของวัดวาอารามดีอยู่ไม่น้อย
ส่วนผลที่เกิดจากการทอดกฐินด้ามคู้ ๕ ปีมาแล้วนั้น ได้ทำการก่อสร้าง
อาคารสถานที่ต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นดำเนินไปแล้วหลายอย่าง พระสงฆ์
ประชาชน และทางราชการบ้านเมือง ได้อาศัยใช้ทำประโยชน์ทั้งด้านคดีโลก
และคดีธรรมเป็นอย่างดี เป็นที่น่าพสกปุมใจของผู้ที่ได้เคยได้บริจาทรพย์
โดยแท้

เมื่อกลางปี ๒๕๐๔ ชาวเจ้าได้ขึ้นไปดูงานการก่อสร้างที่วัดศรีพิมต
ครั้งหนึ่ง วัดศรีพิมตปัจจุบันได้มีสิ่งก่อสร้างที่เป็นถาวรวัตถุและปูชนียสถาน
ที่ได้สร้างเสร็จไปแล้ว ดังนี้ -

๑. เขตวัดด้านตะวันออก ทำเป็นรั้วไม้เต็งรัง ฝั่งใต้ประตูเป็น
ระยะ ๆ ใต้ไม้ราวติดเป็น ๔ แถว มีซุ้มประตูไม้ ๒ ประตู อีก ๓ ด้าน
ล้อมด้วยราวคานหามกะจับตลอด มีซุ้มประตูไม้อยู่ด้านใต้สำหรับออกสู่หมู่บ้าน
บ้าน ๑ ประตู มีประตูด้านตะวันตกสำหรับออกสู่ป่าช้า ๑ ประตู

๒. โปดท์กับศาลาการเปรียญสร้างเป็นหลังเดียวกันขนาดใหญ่ ยาว ๒๐ วา กว้าง ๑๐ วา ประตูหน้าต่างมีซุ้มมณฑปายบันด้วยปูนซีเมนต์ ประตูกว้างใหญ่เต็มห้อง ๓ ประตู หน้าต่าง ๓๔ ช่อง หลังคาตัวประธาน ๒ ดด หลังคากระเบื้อง ๒ ดด มุงด้วยกระเบื้องลอนคู่ ฝาผนังก่ออิฐถือปูน พนัยกชนสูงราว ๒ ศอก ปูด้วยกระเบื้องปูนซีเมนต์ลายดอก ตั้งอยู่ที่ตรงใจ กลางที่ดินเนินหลังเต่าพอดิ คน ๕๐๐ คนเข้าไปนั่งบำเพ็ญบุญได้อย่างสบาย

๓. ห่างจากตัวโปดท์ออกมาตรงแนวเส้นเขตวิสุงคามสีมา สร้าง ศาลายาว ๒ หลัง หลังหนึ่งอยู่ด้านตะวันตกเฉียงเหนือ หลังหนึ่งอยู่ด้าน ตะวันตกเฉียงใต้ของโปดท์ แต่ละหลังยาว ๑๐ วา กว้าง ๑๐ ศอก ผนังฉาบปูน มุงหลังคาด้วยกระเบื้องลอนคู่ เรียกว่าศาลาเรียน สำหรับเป็นที่เรียนหนังสือของภิกษุสามเณร เป็นทำนองศาลากระเบื้องโปดท์

๔. กุฏิสงฆ์ฝ่ายคันถธุระ ๔ หลัง เรียงรายกันไปตามด้าน อยู่ด้าน ใต้ของโปดท์ กุฏิสงฆ์ฝ่ายวิปัสสนาธุระ ๔ หลัง อยู่ด้านเหนือของโปดท์ ห่างไปเกือบสุดเขตวัด

๕. โรงเรียนมัธยมศึกษา ชั้น ม. ๑ ถึง ม. ๓ ชั้นเดียว ๑ หลัง อยู่ด้านตะวันตกเกือบติดเขตวัด

๖. เรือนครัว ๑ หลัง อยู่ด้านหลังโปดท์ออกไป

๗. เครื่องไฟฟ้าขนาด ๒ กิโลวัตต์ ๑ เครื่อง ทำเป็นโรงเก็บประจำ ไว้ที่หลังโปดท์นอกเขตวิสุงคามสีมา ใช้ไฟได้ทั่ววัด

๘. สระเก็บน้ำท่า ๓ สระ อยู่ด้านตะวันออก ๑ สระ อยู่ด้าน ตะวันตก ๒ สระ

๙. ถังปูนซีเมนต์เก็บน้ำฝน ๑ ถัง อยู่ห่างจากฝาผนังโปดท์ด้านหลัง ราว ๖ ศอก ขอบฝาถังเต็มอพพนดิน ยาวขนาดฝาผนังโปดท์ ๑๐ วา กว้าง ๒ วา ดึงลงไปโนดิน ๔ ศอก จุน้ำได้หลายพันปี

ภายในบริเวณวัดตัดเป็นถนนดินหลายสาย ปลูกไม้ดอกไม้ใบไว้ตามริม ๆ ถนน ดูสะอาดงดงามพอควรทีเดียว ที่ข้าพเจ้าได้มาตามที่ได้เห็นมาโดยย่อ^๕ ก็เพื่อเจริญศรัทธา ปล้ำทะเลของท่านที่ได้มีส่วนสร้างวัดแต่ไม่มีโอกาสได้ไปเห็นด้วยตนเอง ปรากฏว่าชาวจังหวัดขอนแก่นได้ถือกันว่างดงามมาก โดยเฉพาะโบสถ์ศาลา^๕นั่งดูงามสำหรับถื่น^๕นั้น ไม่มีที่ไหนเหมือน และใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง น่าเลื่อมใสจริง ๆ และยังมีสิ่งจำเป็นที่จะก่อสร้างอีกคือ ศาลาเรียน ๒ หลัง ด้านตะวันออกเฉียงเหนือ และเฉียงใต้ของโบสถ์ กับหอกลอง หอระฆัง ซึ่งได้กำหนดไว้แล้ว แต่ยังไม่มีทุน

วัดสรพิมล^๕นั้น เป็นวัดตัวอย่างประจำตำบล ทางการคณะสงฆ์จัดเป็นสถานที่สอนนักเรียนศาสนาหลวงแห่งหนึ่งของอำเภอเมือง มีสำนักเรียนธรรม สำนักเรียนบาลี มีโรงเรียนมัธยมสามัญของกระทรวงศึกษาธิการ ม. ๑ ถึง ม. ๓ และเป็นสำนักวิปัสสนากรรมฐาน มีพระอาจารย์สอนประจำ ขณะที่ข้าพเจ้าไปพักอยู่ครั้งนั้น มีอุบาสกอุบาสิกาทั้งวัยแก่และหนุ่มสาวไปทำบุญและฟังธรรมเต็มศาลา ได้ฟังเขาทำวัตรเช้าทำวัตรเย็นอย่างพร้อมเพรียงกันดี ถึงจะสวดคำบาลีแปร่ง ๆ ไปบ้าง ตามเสียงของชาวชนบท แต่เขาสวดได้อย่างถูกต้องวรรคตอนและพร้อมเพรียงกันดี รู้สึกไพเราะน่าอนุโมทนาสาธุการจริง ๆ ได้ทราบว่ามึคนสนใจในการปฏิบัติธรรมกรรมฐานทั้งวัยแก่วัยหนุ่มสาว และเด็กนักเรียน ข้าพเจ้าได้เห็นพวกเด็ก ๆ เคารพเคารพระพระดีมาก เดินสวนพระตามถนนหนทางเป็นต้องประณมมือไหว้สละน สักเกตเห็นพวกเด็ก ๆ ทั้งหญิงและชายที่มาวัดพากันเข้าไปนั่งกราบพระรัตนตรัยในโบสถ์ด้วยเบญจางคประดิษฐ์เสียก่อน แล้วจึงออกไปเล่นข้างนอก น่าชมจริง ๆ ทำให้ข้าพเจ้าเกิดรู้สึกขุ่นว่าวัดเป็นคุณประโยชน์แก่ประชาชนมากเช่นนั้น น่าสร้างจนเหลือเกิน

โดยที่วัดศรีพิมณได้กำเนิดเป็นรูปร่างขึ้นมา และได้อำนวยความสะดวก
 ความสะดวกและยังคุณประโยชน์ให้บังเกิดแก่ประชาชนชาวชนบท ซึ่งห่างไกล
 จากความเจริญและน้อยทรัพยากรอันมีอยู่ ด้วยกำลังส่วนใหญ่ของคณะ
 อุบาสกอุบาสิกาชาวกรุงเทพฯ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น คณะอุบาสกอุบาสิกาจึง
 เจริญด้วยศรัทธาร่วมคิดร่วมกำลังกันจะไปทอดกฐินตามวัด ณ วัดศรีพิมณ
 ในปีนั้นอีก เพื่อเพิ่มพูนกุศลบุญบารมีให้มากยิ่งขึ้น และเพื่อสนับสนุน
 ต่อเติมเสริมสร้างสิ่งที่ยังขาดตกบกพร่องอยู่ และได้พร้อมกันขอให้ข้าพเจ้า
 เป็นประธาน โดยที่อดีตอธิบดีซึ่งขณะนั้นอยู่ในฐานะที่เป็นประธานเหมือน
 อย่างทุกปีไม่ได้ ข้าพเจ้าจึงรับเป็นประธานด้วยศรัทธาและพากพุมใจ เพราะ
 จะอย่างไรก็ตาม วัดศรีพิมณนั้น ย่อมนับได้ว่าเป็นลำดียงของวัดมหาธาตุฯ
 ตลอดไป

อนึ่ง ในการทอดกฐินตามวัดศรีพิมณนั้น เคยมีหนังสือแจกเป็น
 อนุสรณ์และเป็นธรรมเนียมทุก ๆ ปี ปีนี้ข้าพเจ้าจึงได้แนะนำให้มีหนังสือ
 แจกเป็นอนุสรณ์ตามที่เคยมา พอดได้เอากุศลหนังสือ วิธีไหว้ทิศ ๖ น ซึ่ง
 อดีตอธิบดีซึ่งขณะนั้นได้รจนามาไว้ ข้าพเจ้าเห็นเป็นเรื่องเหมาะสม และจะเป็น
 ประโยชน์แก่ประชาชนอันมีนัยความมุ่งหมาย จึงได้อนุมัติให้ตีพิมพ์ขึ้น
 แจกด้วยประการฉะนี้

สุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าขออนุโมทนาสาธุการและขอขอบคุณแต่ท่าน
 ทั้งหลายที่ได้บริจาคทรัพย์ และได้บริการช่วยเหลือเนื่องในงานนี้ ทั้งทาง
 กรุงเทพฯ และทางขอนแก่น โดยทั่วถึงกัน.

พระธรรมถาวร

วัดมหาธาตุฯ กรุงเทพฯ

๒๕ ตุลาคม ๒๕๐๕

วิธีไหว้ทิศ ๖

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

ปุชโก ลกเต ปุชฺ, วนฺทโก ปฏฺวณฺทณฺ.

บทนำ

เมื่อเราหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ข้างหน้าของเรานั้นเรียกว่า
ปรัตถิมทิศ แปลว่า ทิศเบื้องหน้า หรือทิศตะวันออก, ทางขวามือเรา
เรียกว่า ทักขิมทิศ แปลว่า ทิศเบื้องขวา หรือทิศใต้, ข้างหลังเรา
เรียกว่า ปัจจิมทิศ แปลว่า ทิศเบื้องหลัง หรือทิศตะวันตก, ข้างซ้าย-
มือเรา เรียกว่า อุตตรทิศ แปลว่าทิศเบื้องซ้าย หรือทิศเหนือ, ข้างบน
เหนือศีรษะเราขึ้นไป เรียกว่า อูปริมทิศ แปลว่า ทิศเบื้องสูง, ข้างล่าง
ใต้เท้าเราลงไป เรียกว่า เหนฏิมทิศ แปลว่า ทิศเบื้องต่ำ; รวมเรียกว่า
ทิศ ๖ ทั้งนี้ตามที่ชาวโลกสมมติเรียกขานกันมาตั้งแต่โบราณกาล ตราบเท่า
ปัจจุบันทุกวันนี้.

ถ้าพิจารณาดูให้ดีแล้วจะเห็นว่า มนุษย์เราทุกคนไม่มียกเว้น
ย่อมอยู่ในวงล้อมของทิศทั้ง ๖ นี้ ทิศทั้ง ๖ จึงเป็นดุจรวหรือกำแพงล้อม
รอบตัวเราไว้ บ้านเรือนที่มีรวหรือกำแพงล้อมรอบอย่างมิดชิดและแข็งแรง
ย่อมเป็นเครื่องป้องกันบ้านเรือนตลอดถึงคนผู้อยู่อาศัย ให้ได้รับความ
ปลอดภัยอันตรายต่างๆ เป็นอย่างดี ถ้าบ้านเรือนไม่มีรวหรือกำแพงล้อมกัน
หรือมีแต่ไม่มีมิดชิดและแข็งแรงพอ บ้านเรือนตลอดคนผู้อยู่อาศัยย่อมไม่
ปลอดภัยอันตราย ชื่อนั้นใด คนเราถ้าไม่รู้จักทิศ ๖ ในทางธรรมที่
ล้อมรอบตนอยู่ก็เป็นเหมือนบ้านเรือนไม่มีรวหรือกำแพง แม้จะรู้จักทิศ ๖ อยู่

แต่มีได้ให้วาทะ ๖ ให้ถูกต้องตามธรรม ก็เป็นเหมือนบ้านเรือนที่มีรั้วหรือ
กำแพง แต่ไม่มีติดขัดและแข็งแรงพอที่จะป้องกันภัยอันตรายได้ฉะนั้น ส่วนผู้
ที่รู้จักทศ ๖ และได้ให้วาทะ ๖ โดยครบถ้วนบริบูรณ์แล้ว ก็เป็นเหมือน
บ้านเรือนที่มีรั้วหรือกำแพงที่ติดขัดและแข็งแรง บ้านเรือนที่ตลอดถึงคนผู้อยู่
อาศัยย่อมจะปลอดภัยอันตรายนั้นนั้นนนั้นนแด

อีกอย่างหนึ่ง คนเราทั้งหลาย ที่รู้จักทิศทางตามที่โลกดัมมตีเรียกขาน
กันอยู่เป็นอย่างดี แต่บางครั้งบางครั้งก็เกิดสัญญาวิบัติต่างทิศทาง
ขึ้นมาด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งก็ตาม ย่อมเดินไปผิดทิศพลาดทางจากที่ตน
ประสงค์ หรือบางทีก็หลงทิศทางจนไม่ทราบว่าจะไปทางไหน ถ้าไม่มีใคร
ช่วยเหลือนำเข้าสู่ทิศทางที่ถูก ย่อมอาจเป็นอันตรายแก่สังขารร่างกายหรือ
ถึงแก่ชีวิตได้ ข้อนี้ฉันใด คนที่ไม่รู้จักทศ ๖ ในทางธรรม และมีได้ให้
ทศทั้ง ๖ ให้ถูกต้องและครบถ้วนบริบูรณ์ ก็เป็นเหมือนคนหลงทิศทาง
ย่อมไม่สามารถจะนำชีวิตของตนไปให้เด็ดขาดปลอดภัย หรือให้ได้
ประสพความเกษมสำราญเบิกบานใจได้ มีแต่จะประสบความยุ่งยาก
ลำบากกายเป็นทุกข์ใจจนตลอดชีวิต และยังจะต้องทำให้หลงภาพหลงชาติ
ต่อไปในภายหน้าอีกนั้นนั้นนนั้นนแด

เพราะฉะนั้น เพื่อที่จะช่วยชี้บอกทศ ๖ ในทางธรรม และวิธีให้
ทศทั้ง ๖ ให้ถูกต้องและครบถ้วนบริบูรณ์ ตามที่สมเด็จพระพุทธองค์
ตรัสสอนไว้ในพระไตรปิฎกถึงกาลกถุสฺส ที่ขนิกาย ปาติกวรรค จะได้เชิญ
พระพุทธโอวาทนั้นมาอธิบายไว้พอเป็นหลักปฏิบัติไว้โดยย่อ ดังต่อไปนี้

เบื้องต้นก่อนแต่จะอธิบาย จะได้ตั้งปัญหาขึ้นไว้ดังนก่อนคือ

๑. ทศ ๖ แต่ละทิศนั้นได้แก่อะไร ?
๒. วิธีให้วาทะ ๖ แต่ละทิศนั้น จะปฏิบัติอย่างไร ?

๓. เมื่อรู้จักทิศ ๖ และได้ไหว้ทิศ ๖ แล้วจะได้ผลอันใดดังต่อไปนี้
เป็นเครื่องตอบแทน ?

จะได้วิเศษชนา อรรถอธิบายตามปัญหา ๓ ข้อนี้ เป็นลำดับไป
ดังต่อไปนี้

ทิศ ๖ ได้แก่อะไร

ปัญหาข้อที่หนึ่ง ที่ว่าทิศ ๖ แต่ละทิศได้แก่อะไรนั้น สมเด็จพระ
พุทธองค์ได้ตรัสบอกเราไว้ดังนี้

๑. ปุริศมิตี ทิศเบื้องหน้านั้น ได้แก่ มารดาบิดา
๒. ทักขินทิศ ทิศเบื้องขวานั้น ได้แก่ ครูอุปัชฌาย์อาจารย์
๓. ปัจฉิมทิศ ทิศเบื้องหลังนั้น ได้แก่ บุตรภรรยา
๔. อุตตรทิศ ทิศเบื้องซ้ายนั้น ได้แก่ มิตร
๕. อุปริมทิศ ทิศเบื้องตุนั้น ได้แก่ สมันะ
๖. เหฏฐิมทิศ ทิศเบื้องตานั้น ได้แก่ คนรับใช้

เมื่อเราได้ศึกษาทิศ ๖ ว่าคืออะไรแล้ว จะเห็นได้ว่าทิศทั้ง ๖ นั้น
เป็นคุณหรือกำแพงล้อมรอบตัวเราอยู่ทุกทิศจริง ๆ ทั้งข้างหน้าข้าง
หลังทั้งข้างขวาข้างซ้ายทั้งข้างบนข้างล่าง แต่ละทิศนั้นก็หมายเอาบุคคลที่มีความ
สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเราอย่างใกล้ชิดและมีความจำเป็นทั้งนั้น กล่าว
คือคนเรานั้นถ้าไม่มีมารดาบิดาก็เกิดมาในโลกไม่ได้ ที่จะได้มาเป็นคนอยู่
ในโลกดังที่เป็นอยู่นี้ เพราะได้อาศัยมารดาบิดาเป็นผู้ให้กำเนิดและประทับ
ประคองเลี้ยงดูมาด้วยความเสียสละอย่างใหญ่หลวงมาเป็นเบื้องต้น ท่านจึง
ยกมารดาบิดาขึ้นไว้เป็นทิศเบื้องหน้า, ต่อแต่นั้น ที่เราจะมัวหาความรู้และได้
บวชเรียนในศาสนา เพราะได้อาศัยครูอุปัชฌาย์อาจารย์ เป็นผู้ประสิทธิ์

ประสาธน์ให้ท่านจึงยกให้เป็นทิศเบื้องขวา, หลังจากที่ได้มีวิชาความรู้หรือ
ได้บวชเรียนแล้ว เราก็มเหยาเรือนก่อแต่งงานมีภรรยาแล้วก็มีบุตรธิดาตาม
ลำดับ บุตรภรรยาท่านจึงยกขึ้นไว้เป็นทิศเบื้องหลัง, ตามธรรมเนียมคนเรานั้น
ย่อมมีมิตรสหายตั้งแต่สหายเล่นสนุกเมื่อยังเยาว์วัย ยิ่งเติบโตมีการะหน้าที่
มากขึ้นเท่าไร ก็มีมิตรสหายช่วยการช่วยงานและร่วมสุขร่วมทุกข์มากขึ้น
เป็นเงาตามกัน ท่านจึงยกมิตรขึ้นไว้เป็นทิศเบื้องซ้าย, คนเรานั้นยังมี
ความจำเป็นที่จะต้องมิตานผู้ทรงศีลทรงธรรมที่เรียกว่าสมณะไว้เป็นที่เคารพ
บูชา และเพื่อช่วยตักเตือนแนะนำให้รู้ทางสวรรค์ทางนิพพาน อันเป็น
คุณค่าแห่งชีวิตชั้นสูงชั้นประณีต ท่านจึงยกสมณะขึ้นไว้เป็นทิศเบื้องสูง.
คนเรานั้น แต่ถ้าพึ่งตนคนเดียว ถ้าไม่มีคนอาสารับใช้ช่วยการงานน้อยใหญ่
ทั้งหลายแล้ว ก็จะต้องเหน็ดเหนื่อยให้เจริญรุ่งเรืองเป็นหลักฐานมั่นคงไม่ได้
เปรียบเหมือนการสร้างบ้านปลูกเรือนถ้าไม่มีรากฐานรับรองอยู่เบื้องล่าง
อย่างสมควรกันแล้ว ก็จะสร้างให้ใหญ่โตหรือถาวรมั่นคงไม่ได้ จึงจำต้อง
มีคนที่เป็นรากฐานของการงานนั้น ๆ ซึ่งเรียกว่าคนรับใช้ ดังนั้นท่านจึง
ยกคนรับใช้ขึ้นไว้เป็นทิศเบื้องต่ำ.

บุคคลทั้ง ๒ จำพวกซึ่งอยู่ประจำทิศทั้ง ๒ รอบ ๆ ตัวของเราจึง
เป็นตุจรวหรือกำแพงเครื่องป้องกันภัยอันตรายให้แก่เรา และจึงจำเป็นที่
เราจะต้องรู้และปฏิบัติบำรุงอย่างครบถ้วนเพื่อให้เป็นตุจรวหรือกำแพงบ้าน
เรือนที่มั่นคงและแข็งแรง ขอนั้นได้แก่วิธีให้ทิศ ๒ ดังต่อไปนี้ :-

วิธีให้ทิศ ๒

ปัญหาข้อที่ ๒ ที่ว่า วิธีให้ทิศ ๒ แต่ละทิศจะปฏิบัติอย่างไรนั้น
สมเด็จพระพุฒาจารย์ ได้ตรัสบอกเราไว้ดังนี้ -

๑. ทิศเบื้องหน้าได้แก่มารดาบิดานั่น เราพึงให้ไว้คือปฏิบัติบำรุง
 ดนองคุณท่าน ด้วยวิธีการ ๕ อย่าง ดังนี้ -

1. ปฏิบัติเลี้ยงดูท่านด้วยจิตตลอดชีวิต
2. ช่วยทำการงานเป็นการแบ่งเบาระของท่าน
3. ดำรงรักษาวงศ์ตระกูลไว้ไม่ให้เสื่อมสูญ
4. ประพฤติตนให้ดีกว่าที่จะได้รับทรัพย์มรดก
5. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน

๒. ทิศเบื้องขวาได้แก่ ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ นั้น เราพึงให้ไว้ คือ
 ปฏิบัติदनองคุณท่าน ด้วยวิธีการ ๕ อย่าง ดังนี้ -

1. เมื่อเห็นท่านทำการถูกรับจับต้อนรับไม่เพิกเฉย
2. เมื่ออยู่ร่วมสำนัก หมั่นเข้าไปคอยรับใช้
3. เชื่อฟังโอวาทคำสั่งสอนของท่านโดยเอื้อเฟื้อ
4. หมั่นทำการปฏิบัติอุปัฏฐาก
5. ตั้งใจเรียนวิชาความรู้โดยเคารพ

๓. ทิศเบื้องหลังได้แก่ ภรรยา นั้น เราพึงให้ไว้ คือปฏิบัติต่อภรรยา
 ด้วยวิธีการ ๕ อย่าง ดังนี้ -

1. ยกย่องให้เกียรติอย่างสมศักดิ์ศรี
2. ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามเหมือนคนอื่นใช้
3. ซอัสถัย์ต่อภรรยาไม่ประพฤตินอกใจ
4. มอบความเป็นใหญ่ในบ้านเรือนให้ภรรยา
5. ให้เครื่องประดับโดยควรแก่ฐานะในกาลสมัย

๔. ทิศเบื้องซ้ายได้แก่ มิตร นั้น เราพึงให้ไว้ คือปฏิบัติต่อมิตร
 ด้วยวิธีการ ๕ อย่าง ดังนี้ -

1. ให้บันลือทศวรรให้บันตามสมควร
2. เจริญกับมิตรด้วยถ้อยคำอันไพเราะ
3. ประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อมิตร
4. ประพฤติตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เหยียดหยาม
5. ซื่อสัตย์ต่อมิตร ไม่เจรจามุสาวาท

๕. ทิศเบื้องสูงได้แก่ สมณะ คือ พระสงฆ์ ผู้ทรงศีลนั้น เราพึง
ให้ ปฏิบัติต่อท่าน ด้วยวิธีการ ๕ อย่าง ดังนี้ -

1. แสดงกริยากายต่อท่านด้วยความปรารถนาดี
2. แสดงกริยาวาจาต่อท่านด้วยความปรารถนาดี
3. นึกคิดถึงท่านด้วยความปรารถนาดี
4. ไม่ปิดประตูบ้าน ถือต้อนรับท่านด้วยน้ำใจอันงาม
5. บำรุงท่านด้วยปัจจัย ๔ คือ จีวร บิณฑบาต ที่อยู่ และ
ยาบำบัดโรค

๖. ทิศเบื้องต่ำได้แก่ กนรับใช้ นั้น เราพึงให้ คืออนุเคราะห์เขา
ด้วยวิธีการ ๕ อย่าง ดังนี้ -

1. มอบหมายให้ทำงานแต่พอสมควรแก่กำลัง
2. ให้อาหารอย่างเพียงพอ และให้รางวัลตามโอกาส
3. เมื่อเวลาเจ็บไข้เอาใจใส่รักษาพยาบาล
4. แจกอาหารที่มรสแปลก ๆ ให้บ้างโอกาส
5. ปล่อยให้ได้พักผ่อนหย่อนใจในกาลสมัย

การประพฤติปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับตนด้วย
วิธีการต่าง ๆ ดังพรรณนามา มิให้ขาดตกบกพร่องเรียกว่าให้ทิศ ๖ มิได้
หมายเอาการยกมือขึ้นไหว้ฟาดินหรือไหว้ดวงพระอาทิตย์ดวงพระจันทร์ ดังท

มีบุคคลภายนอกพุทธศาสนาเข้าใจและถือปฏิบัติกันอยู่นั้น และเมื่อได้ให้ให้
ครบถ้วนบริบูรณ์แล้ว ชื่อว่าได้ทำไว้หรือกำแพงป้องกันกันให้มีติดขัด และ
แข็งแรงย่อมจะได้รับผลอันดีดังได้เป็นเครื่องคอบแทนอย่างสมควรกัน ดังจะ
ได้บรรยายต่อไปนี้—

อานิสงส์การไหว้ทิศ ๖

ปัญหาข้อที่ ๓ ที่ว่าเมื่อรู้จักทิศ ๖ และได้ไหว้ทิศ ๖ แล้ว จะ
ได้ผลอันดีดังอย่างไรเป็นเครื่องคอบแทนนั้น ดมเด็จพระพุทธองค์ได้ตรัส
ชี้บอกเราไว้ ดังต่อไปนี้

๑. มารดาบิดาอันเป็นที่เคารพนับถือของท่าน ท่านย่อมอนุเคราะห์บุตร
ธิดาที่รักที่หวงท่าน ด้วยความเมตตา กรุณา อย่างสูง โดยอาการ ๕ อย่าง
ดังนี้ —

1. คอยระมัดระวังเราไม่ให้ประพฤติกวามชั่ว
2. คอยโอวาทพราสอนเราให้ตั้งอยู่ในความดี
3. อุปการะเราให้ได้ศึกษาเล่าเรียน โดยควรแก่อัตภาพ
4. เอาเป็นภาระเลือกหาภรรยาหรือสามีที่สมควรให้
5. มอบทรัพย์สมบัติให้ในกาลสมัย

๒. ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ อันเป็นที่เคารพนับถือของท่าน ท่านย่อม
อนุเคราะห์เราด้วยความปรารถนาดี โดยอาการ ๕ อย่าง ดังนี้ —

1. แนะนำพราสอนด้วยความปรารถนาดี
2. ช่วยให้ได้มีโอกาสเล่าเรียนดี
3. สอนศิลปวิทยาให้โดยสิ้นเชิงไม่ปิดบังอำพราง
4. ยกย่องเกียรติคุณให้ปรากฏในหมู่เพื่อนฝูง
5. ทำความป้องกันให้ในทิศทั้งหลาย ก็จะไปในสารทิศใด
ก็ไม่อดอยาก และปลอดภัย

๓. ภรรยา อันเป็นที่รักเบื้องหลังนั้น เมื่อเราได้ให้ ปฏิบัติโดย
ครบถ้วนแล้ว ย่อมจะปฏิบัติสนองเรา ด้วยอาการ ๕ อย่าง ดังนี้ -

1. เต็มใจจัดการงาน ในบ้านเรือนเป็นอย่างดี
2. รับเป็นภาระสงเคราะห์ญาติพี่น้อง
3. มีความซื่อสัตย์ไม่ประพฤติผิดใจ
4. เต็มใจรักษาทรัพย์ที่เราหาได้ไม่ให้เป็นอันตราย
5. ขยันขันแข็ง ไม่เกียจคร้านในกิจการทั้งปวง

๔. มิตร อันเป็นที่รักเบื้องซ้ายนั้น เมื่อเราได้ให้เขาแล้ว ย่อม
จะปฏิบัติตอบแทน ด้วยอาการ ๕ อย่าง ดังนี้ -

1. คอยระวังรักษาเรา ในคราวที่เราเกิดประมาทขึ้น
2. ช่วยรักษาทรัพย์ให้เรา ในคราวที่เราพลั้งเผลอ
3. เมื่อมีภัยอันตรายมาถึงเอาเป็นที่พึ่งอาศัยได้
4. เมื่อถึงคราวที่เราลำบากไม่ทอดทิ้ง
5. เคารพนับถือตลอดวงศ์ตระกูลของเรา

๕. สมณะ คือผู้ทรงศีลอันเป็นที่รักเบื้องสูงนั้น ท่านจะสง-
เคราะห์เราด้วยความปรารถนาดี ด้วยอาการ ๖ อย่าง ดังนี้ -

1. คอยแนะนำพร่ำสอนเราไม่ให้ประพฤติกว้าง
2. ช่วยสั่งสอนเราให้ประพฤติแต่ความดี
3. ท่านจะสงเคราะห์เราด้วยเมตตากรุณา
4. ท่านจะช่วยให้ได้ฟังในสิ่งที่ไม่เคยฟัง
5. เมื่อเราไม่เข้าใจท่านจะพยายามชี้แจงให้เราเข้าใจ
6. ท่านจะช่วยชี้ทางสู่สวรรค์นิพพานให้

๖. คนรับใช้ อันเป็นที่รักของข้าพเจ้า เมื่อเราอนุญาตด้วยดีแล้ว
เขาจะปฏิบัติตนของคุณด้วยอาการ ๕ อย่าง ดังนี้ -

1. มีแก่ใจลุกขึ้นทำงานก่อนเรา
2. มีกำลังใจเลิกการทำงานที่หลังเรา
3. เคารพนับถือเรารับเอาแต่ของที่ให้ไม่โกง
4. ตั้งใจทำงานให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น
5. จะนำคุณงามความดีของเราไปสรรเสริญในที่นั้น ๆ

ผลทั้งหลายอันเราจะพึงได้ตอบจากบุคคลต่าง ๆ ดังพรรณนามาฉะ
แต่เป็นเครื่องป้องกันและส่งเสริมให้เราปลอดภัยอันตราย และได้ดำรง
ชีวิตอยู่ด้วยความเป็นปกติมั่นคง ให้บรรลุถึงซึ่งความสุขกาย สุขใจ
ตามสมควรแก่วิถีของกัลยาณชนพลเมืองดีในโลก ด้วยประการฉะนี้.

บทสุดท้าย

คนผู้รู้จักดี ๖ ในทางธรรมและได้ให้วิทิศโดยครบถ้วนบริบูรณ์
ตามที่สมเด็จพระพุทธองค์ทรงสั่งสอนไว้ ตามนัยดังที่ได้พรรณามาแล้ว
คนผู้นั้นได้ชื่อว่า “ปุชโก” ผู้บูชาคนที่ควรบูชา และได้ชื่อว่า “วนุทโก”
ผู้ให้คนที่ควรให้ สมเด็จพระพุทธองค์ได้ตรัสสรรเสริญคนผู้ปฏิบัติเช่นนั้น
ไว้ในเมตตามหานิสังคคาถาแห่งพระสุตตันตปิฎกกว่า “ปุชโก ลกเต ปุชั” ผู้บูชา
ย่อมได้บูชาตอบ “วนุทโก ปฏิวนุทนิ” ผู้ให้ย่อมได้ให้ตอบ.

ความจริงย่อมเป็นเช่นนั้นแท้ ๆ คนที่มารดาบิดาเกลียดชังจนถึง
กับตัดพ้อตัดดูงานกันก็ คนที่ไม่ได้ ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ ที่มีความเมตตา
กรุณาก็คือ คนที่มารยาไม่ซื่อสัตย์หรือไม่ปฏิบัติตนอย่างดีก็ คนที่ถูก
มิตรหักหลังหรือได้มิตรไม่ดีก็ คนที่ไม่ได้สมณะผู้ทรงศีลทรงธรรมไว้เป็น
ที่พึ่งคุ้มครองโพธิ์ร่มไทรก็ คนที่ถูกคนรับใช้ไม่จงรักภักดี และทำการเนรคุณ
ก็ ถ้าได้พิจารณาดูให้ดีแล้ว ก็จะเห็นได้ว่า เพราะความบกพร่องในตน

ของเราเองเป็นต้นฐานสำคัญ คือเพราะเหตุที่คนไม่รู้จักทศ ๖ และมีได้
 ให้ทศ ๖ โดยครบถ้วนบริบูรณ์ ตามวิธีดังที่สมเด็จพระพุทธองค์ตรัสสอน
 ไว้ จึงไม่ได้อันดี คือไม่ได้การบูชาตอบ ไม่ได้การไหว้ตอบ การที่
 จะให้คนอื่นบูชาเราไหว้เราก่อนหรือแต่ฝ่ายเดียวนั้นย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่
 ได้ หรือหาได้ยากยิ่ง แต่ถ้าเราได้พยายามให้ทศ ๖ ด้วยวิธีการนั้น ๆ
 ไม่ให้ขาดตกบกพร่อง โดยมีศีลสัมปชัญญะกำหนดพิจารณาตนเตือนตน
 ทุก ๆ วันไป ถ้าเมื่อใดยังประพฤติกบกพร่องในทิศไหนข้อใดก็พยายามใช้
 ศีลสัมปชัญญะ เตือนตนแล้ว ๆ เถา ๆ จนกว่าจะได้ปฏิบัติหน้าที่นั้น ๆ
 อย่างบริบูรณ์ เมื่อเราได้ให้ทศ โดยถูกครบถ้วนบริบูรณ์แล้ว ย่อมจะได้
 การไหว้ตอบเป็นอันดีโดยไม่ต้องสงสัยและจะเป็นผู้ไม่หลงทิศหลงทางมี
 ชีวิตอันกว้างไกลปลอดภัยอันตรายไปจนตลอดชีวิต เปรียบเหมือนบ้าน
 เรือนที่มรวหรือกำแพงล้อมรอบรอบชิดและมีความมั่นคงแข็งแรง ย่อม
 ปลอดภัยอันตรายได้เป็นอย่างดีดังนี้เทียว

เพราะฉะนั้น จึงขอเชิญชวนผู้อ่านทั้งหลายพากันให้ทศ ๖
 ให้ครบถ้วนบริบูรณ์ และจงเก็บรักษาหนังสือพระพุทธโอวาทนี้ไว้
 สำหรับเป็นเครื่องตรวจสอบดูตน เตือนตนเสมอ ๆ ว่าได้ให้ทศ ๖
 โดยถูกครบถ้วนบริบูรณ์แล้วหรือยัง หรือยังบกพร่องทิศไหนข้อใด
 แล้วจงเตือนตนให้ไหว้โดยครบถ้วนบริบูรณ์ต่อไป และจงนำสอนลูก
 สอนหลานเหลนต่อ ๆ ไป และต่อ ๆ ไปจะได้สำเร็จเป็นศรีมั่งมงคล
 ของตน ๆ สืบ ๆ ไป.

“ผู้บูชาย่อมได้บูชาตอบ”

“ผู้ไหว้ย่อมได้ไหว้ตอบ”

ชินปณฺชรรคาถา

ของ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) วัดระฆังโฆสิตาราม

ชยาสนคตา พุทธา	เซตฺวา มารี สวาหนํ
จตุสจฺจาสภํ รัส	เย ปวีสุ นราสภา.
ตณฺหกราทโย พุทธา	อญฺจวิสตี นายกา
สพฺเพ ปตฺติฏฺฐิตา มยฺหํ	มตฺถเก เต มุนิสฺสรา.
สํเส ปตฺติฏฺฐิตอ มยฺหํ	พุทฺธो ธมฺโม ทวีโลจเน
สํโฆ ปตฺติฏฺฐิตอ มยฺหํ	อุเร สพฺพคุณากโร.
หทฺธเย อนุรุตฺโต จ	สาริปุตฺโต จ ทกฺขิณเ
โกณฺทณฺโณ ปฏฺฐิจฺฉากสฺมํ	โมกฺคคฺคฺคาโน จ วามเก.
ทกฺขิณเ สวเน มยฺหํ	อาสุํ อานนฺตฺราหุลา
กสฺสโป จ มหานาโม	อุภาสุํ วามโสตฺถเก.
เกสณฺเต ปฏฺฐิจฺฉากสฺมํ	สุริโยว ปภงฺกโร
นินฺนโน สิริสมฺปนฺโน	โสภิตอ มุนิปุํคโว.
กุมารกสฺสโป เถโร	มเหสี จิตฺตวาทโก
โส มยฺหํ วทเน นิจฺจํ	ปตฺติฏฺฐาตี คุณากโร.
ปณฺโณ องฺคฺคฺคฺมาโล จ	อุปาถิ นนฺทสํวดี
เถรา ปณฺจ อิม ชาตา	นลาเต ติลกา มม.

เอเตสตี มหาเถรา

ชลนตา สัตเตเชน

รตนํ ปุโรโต อาสี

ธชัคคํ ปจฺจนโต อาสี

ขนฺธโมรปรตฺตณฺจ

อากาเส ฉทนํ อาสี

ชินาณาพลสํยุตเต

วสโต เม สกฺกิเจน

วาทปิตฺตาทิสลฺยาตา

อเสสา วินยํ ขนฺตุ

ชินปญฺชรมชฺฌมฺหิ

สทา ปาเลนฺตุ มํ สพฺเพ

จิตฺวนโต ชีโนรสา

องฺกมฺงฺเกสุ สณฺธิตา.

ทกฺขิเณ เมตฺตสฺสฺสฺสฺสฺส

วาเม องฺกุลิมาลกํ.

อาณานาณิยสฺสฺสฺส

เสสา ปาการสณฺธิตา.

สสฺสฺสฺสฺสฺสฺส

สทา สมฺพุทฺธปญฺชเร.

พาหิรชฺฌตฺตฺตฺต

อนนฺตชินเตชสา.

วิหรนฺตํ มหิตฺเต

เต มหาปฺริสาสภา.

อิจฺเจวมนโต สฺสฺสฺสฺส

ชินานุกาเวน จิตฺุปทฺทโว

ธมฺมานุกาเวน จิตาริสํโฆ

สํมานุกาเวน จิตนฺตฺราโย

สทฺธมฺมานุกาวปาลิโต จรามิ ชินปญฺชเรติ.

ชินปญฺชรปรตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

คำถวายกฐิน

คำบาลี

อิมิ ภนฺเต สปริวาริ กจินจิวรทสฺสํ สัมมตฺส โอโณชยาม,
สาธุ โน ภนฺเต สโม อิมิ สปริวาริ กจินจิวรทสฺสํ ปฏิกุณฺหาตุ,
ปฏิกุณฺหาตุ จ อิมินา จิวรทสฺเสน กจินิ อตฺถรตุ อมฺหากิ ทิम्मรตฺติ
หิตาย สุขาย.

คำไทย

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอบถวายผ้าจีวรกฐิน
กับทั้งผ้าปริวารนแด่พระสงฆ์, ขอนิมนต์พระสงฆ์ รับผ้าจีวรกฐินกับทั้งผ้า
ปริวารของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้, ครั้นรับแล้ว ขอนิมนต์กรานกฐินด้วยผ้าจีวรนี้
เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความดี แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนาน
เทอญ.

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
จันทบุรี

พุทธภาษิต

ยถาปี ปุปฺผราสีมฺหา

กยิรา มาลากุณฺเณ พหู,

เอวํ ชาเตน มจฺเจน

กตฺตพฺพํ กุสลํ พหุํ.

คนเรามีโชคได้เกิดมาเป็นคนแล้ว พึงสร้างบุญกุศลไว้ให้ได้มาก
อย่างหลายประการ เหมือนช่างดอกไม้ผู้ฉลาดและขยัน เก็บเอาดอกไม้
นานาพันธุ์มาร้อยให้เป็นพวงมาลัยไว้ขายมากอย่างหลายชนิด ฉะนั้น

เพราะบุญกุศลเท่านั้นที่ตามให้ความสุขสวัสดิ์แก่คนในชาติหนึ่ง และ
ติดตามไปให้ความสุขสวัสดิ์ในชาติต่อ ๆ ไปอีก สิ่งอื่น ๆ หาไม่เลย.

คติภาษิต

วัดจะดี	มีหลักฐาน	เพราะบ้านช่วย
บ้านจะสวย	เพราะมีวัด	ดัดนิสัย
บ้านกับวัด	ผลักดันช่วย	ยิ่งอวยชัย
ถ้าขัดกัน	ก็บรรลั	ทั้งสองทาง

ชาวบ้านต้องช่วยบำรุงวัดวาอารามและภิกษุสามเณร ตามสมควร
แก่กำลัง วัดจึงจะเจริญรุ่งเรือง

ภิกษุสามเณร โดยเฉพาะเจ้าอาวาสหรือพระอาจารย์ ต้องเอาภาระ
ระอบบรมชาวบ้านตั้งแต่เฒ่าแก่หนุ่มสาวและเด็กเล็ก ให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม
และวัฒนธรรม ชาวบ้านจึงจะเจริญรุ่งเรือง

ด้วยถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันจะน